

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”Man ska inte trampa någon på tårna”

**En studie om socialsekreterarens inflytande i en
tvärprofessionell verksamhet**

Ella Viklund & Elin Öberg

Kandidatuppsats SOPA63
Socionomprogrammet VT 2021
Handledare: Maria Bergendal Arvidsson

Abstract

Title: Socialtjänstens inflytande i Barnahus

Author(s): Ella Viklund
Elin Öberg

This qualitative study is based on interviews held with representatives, including coordinators, public prosecutors, members of the police force, and social workers, of Barnahus. Barnahus is a national, multi-site, child advocacy centre in Sweden working with minors below the age of 18 who suspects have experienced abuse or sexual violence. Barnahus is a collaborative initiative between the Swedish police force, public prosecutors, healthcare- and social services with the purpose of providing a physically and mentally safe service for abused children and their families, where children receive the help they are entitled to, at the same place.

Previous research illustrates that social workers acting within multidisciplinary teams frequently experience low authoritative power in comparison to high legitimacy colleagues such as public prosecutors and police. The aim of the study is to examine how the social worker influence and impact in the collaboration at Barnahus. Therefore, the aim of the study is to gain insight into which roles, legitimacy and influence the collaborating professionals hold within Barnahus, and examine how the social worker influence this multi-disciplinary setting. Themes highlighted in this study outline diverse opinions regarding the level of influence the social worker has in the multi-disciplinary setting. Particularly, voices from interviewed professions highlight that the social worker role uniquely requires more encouragement than their multidisciplinary colleagues to maintain their legitimacy in the collaborative experience.

Keywords:

Barnahus, Socialsekreterare, Socialtjänst, Inflytande, Legitimitet
Children´s advocacy center, Social worker, Social services, Influence, Legitimacy

Förord

Idén att skriva uppsatsen om socionomens inflytande i en tvärprofessionell verksamhet formades efter att vi under utbildningens gång blivit uppmanade till att i framtida yrkesliv ständigt stärka vår kompetens och betydelse, att visa framfötter.

Vi vill tacka samtliga deltagande från Barnahus och dess aktörer runt om i Sverige. Vi vill även tacka vår handledare Maria Bergendal Arvidsson för sin alltid snabba respons och konstruktiva kritik och uppmuntran.

Innehållsförteckning

<u>1. Inledning</u>	5
<u>1.1 Problemformulering</u>	5
<u>1.2 Syfte och frågeställning</u>	6
<u>2. Bakgrund</u>	7
<u>3.1 Socionomen som ensam profession</u>	8
<u>3.2 Samverkan inom tvärprofessionell verksamhet</u>	9
<u>3.3 Samverkan inom Barnahus</u>	10
<u>3.4 Socialsekreterarens legitimitet i Barnahus</u>	12
<u>4. Metod</u>	13
<u>4.1 Metodval</u>	13
<u>4.2 Semistrukturerade intervjuer</u>	14
<u>4.3 Urval</u>	14
<u>4.4 Tillvägagångssätt</u>	15
<u>4.5 Bearbetning och Analys</u>	16
<u>4.6 Tillförlitlighet och generaliserbarhet</u>	16
<u>4.7 Etiska överväganden</u>	17
<u>4.8 Arbetsfördelning</u>	18
<u>5. Teori</u>	18
<u>5.1 Legitimitet och auktoritet</u>	19
<u>5.2 Framträdande och fasad</u>	20
<u>5.3 Team</u>	20
<u>6. Resultat och analys</u>	21
<u>6.1 Yrkesroller</u>	22
<u>6.1.1 Åklagare och polis</u>	22
<u>6.1.2 Socialsekreterare</u>	23
<u>6.1.3 Samordnare</u>	24
<u>6.2 Samverkan</u>	25
<u>6.2.1 Insyn</u>	25
<u>6.2.2 Olika lagstiftningar</u>	27
<u>6.3 Inflytande</u>	28
<u>6.3.1 Bristande inflytande</u>	29
<u>6.4 Samverkan- individbaserat?</u>	31
<u>7. Sammanfattande diskussion</u>	33
<u>8. Referenser</u>	35
<u>9. Bilagor</u>	38
<u>9.1 Informationsbrev 1</u>	38
<u>9.2 Informationsbrev 2</u>	40
<u>9.3 Intervjuguide</u>	42

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Barnahus är en verksamhet som riktar sig till barn som misstänkts ha utsatts för allvarliga brott. Barnahus startade, efter beslut från Regeringen, som en försöksverksamhet 2005, efter lovande resultat från USA och Island. Idag är verksamheten permanent och det finns över 30 Barnahus runt om i Sverige (Barnafrid Nationellt kunskapscentrum, 2019). Barnahus är således en relativt ny verksamhet vars syfte är att samla professioner under ett och samma tak. Det ger förutsättningar för samverkan mellan myndigheter, men främst för att underlätta för verksamhetens målgrupp; barnen. Ambitionen med samverkan på Barnahus är att utredningarna ska anpassas till barnet, att barnet får möta samtliga myndigheter på en och samma plats och därmed inte ska behöva vara med om upprepade samtal och förhör med olika personer från olika myndigheter.

Vid Barnahus genomförs utredningar kring barn som misstänks ha blivit utsatta för brott, till exempel sexuella övergrepp och våld. De professioner som samverkar och samråder vid Barnahus är åklagare, rättsmedicin, polis, barnpsykiatri och socialtjänst (Barnafrid Nationellt kunskapscentrum, 2019 s.10). Fördelarna med att dessa professioner arbetar nära varandra är bland annat att de kan utbyta kunskap och kompetens. De samverkande myndigheterna har egna utredningar var för sig som till exempel socialtjänst som utreder barnets sociala situation, medan polis och åklagare utreder brottet (ibid).

Enligt lag har myndigheter en rättslig skyldighet att samverka. I 8 § Förvaltningslagen (SFS 2017:900) framgår det att en myndighet ska, inom sitt verksamhetsområde, samverka med andra myndigheter samt i rimlig utsträckning hjälpa den enskilde individen genom att inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter. Hur detta sker i praktiken inom myndigheter och tvärprofessionella verksamheter är inte helt enkelt.

I en tvärprofessionell verksamhet som Barnahus är samverkan och samarbete mellan professioner och myndigheter en utmaning. En relevant del i frågan om huruvida denna samverkan fungerar väl eller inte handlar om samverkansaktörernas handlings- och tolkningsutrymme. Susanna Johansson (2011) skriver om vad som händer i mötet mellan straffrätt och socialrätt, mer specifikt om vad som händer när det sker på Barnahus, där flera myndigheter förenas under ett och samma tak kring utredningar av misstänkta brott mot barn. Hon menar att frågor kring vem som har det främsta inflytandet är en central del i samverkan där professioner som följer olika lagar, logiker och prioriteringar vill ha utrymme inom

samma område. De professionerna inom det straffrättsliga perspektivet upplevs ha en hög auktoritet i samverkan och i beslutsfattanden (2011, s. 40).

Då olika professioner har olika tillvägagångssätt och synsätt uppstår ibland problem med samverkan som kan leda till en oklarhet kring vad de ska samverka om, då deras uppdrag ser olika ut. Olika professioner har inte sällan olika synsätt, då synsättet bland annat är en produkt av dennes utbildning och arbetsuppgifter. I och med utbildning, arbetsuppgifter och yrkestitel kan roller uppstå vilket i sin tur kan påverka samverkan. I en väl fungerande samverkan så lär professionerna av varandra samt har en tydlig bild av vilken funktion de andra professionerna har och vilka uppgifter som de andra ska utföra. En faktor som kan påverka den samverkande gruppen negativt är brist på förståelse och respekt för de andra professionerna. Det kan leda till en övertygelse om att det egna synsättet är det rätta, vilket i sin tur kan leda till en maktfråga samt konflikter om konkurrens inom verksamheten (Ek, Isaksson & Eriksson 2017, s. 62). Ska till exempel det juridiska, sociala eller det medicinska perspektivet vara högst prioriterat, eller kan man kompromissa så att samtliga får det utrymme de behöver för att kunna utföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt?

Tidigare forskning visar att socionomen ofta hamnar i skymundan och dess kompetens inte får gehör i tvärprofessionella verksamheter. Skolkuratorer och sjukhuskuratorer är exempel på när socionomer i tvärprofessionella verksamheter upplever sin legitimitet som låg och att sin kompetens åsidosätts i arbete med samverkande professioner. Cristine Isaksson (2014) skriver om skolkuratorns roll i elevhälsan och nämner socionomens handlingsutrymme och legitimitet, som viktiga delar i att kunna utföra sitt arbete som skolkurator tillfredsställande. Samma tema, att socialarbetarens roll ofta missförstås och/eller försummas bland andra professioner, belyser Cindy Davis et al (2005). Att särskilja socialarbetarens roll och kompetens i tvärprofessionella verksamheter beskrivs även som problematiskt på sjukhus. Då socionomens arbetsuppgifter uppfattas som otydliga och därmed tvetydiga påverkas deras legitimitet.

Både inom skolans värld och inom hälso- och sjukvården är socionomen således ensam i sin profession där andra professioner dominerar. Inom Barnahus representeras de olika professionerna förvisso bara av en person vardera men de utgår från olika lagar, logiker och prioriteringar, där vissa tycks vara mer dominerande än andra. Vi är intresserade av hur de olika professionernas roller tar sig uttryck i en samverkande grupp, om det finns legitimitet- och auktoritetskillnader professionerna emellan samt vilket inflytande socialsekreteraren har i verksamheten Barnahus.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka socialsekreterarens roll, legitimitet och inflytande i samverkan med polis och åklagare inom den tvärprofessionella verksamheten Barnahus.

Våra frågeställningar är:

- Hur beskriver de olika professionerna sina egna och varandras roller i Barnahus?
- Vad anser de olika professionerna gynna respektive motverka samverkan?
- Vilken legitimitet uppfattar de olika professionerna att de har i verksamheten?

2. Bakgrund

På Barnahus samarbetar olika professioner kring barn som misstänks vara utsatta för brott och därmed behöver stöd och hjälp. Det finns cirka 30 Barnahus i Sverige och varje Barnahus har flera kommuner som upptagningsområde. Barnahus är en verksamhet vars ambition är att erbjuda en fysiskt och psykiskt trygg miljö där olika myndigheter arbetar tillsammans för att barnet ska slippa besöka olika platser och myndighetspersoner. Åklagare, socialtjänsten och om det anses nödvändigt BUP (Barn- och ungdomspsykiatri), följer polisens förhör för att samtidigt som brottsutredningen pågår kunna utreda barnets skydds- och behandlingsbehov. Förutom dessa samverkande parter har Barnahus fast personal, samordnare, som arbetar för att underlätta samverkan och bjuda in till samråd (Landberg 2009, s. 11)

3. Kunskapsläge

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning och rapporter som på olika sätt berör socionomen och socialtjänsten i tvärprofessionella verksamheter, med fokus på samverkan, handlingsutrymme och legitimitet. För att hitta litteratur kopplat till vår studie har vi använt oss av sökmotorn Lubsearch med sökord som "legitimitet", "Barnahus" samt den engelska benämningen på Barnahus "Children's Advocacy Centers". Vi fann en relativt stor mängd forskning om socialarbetarens handlingsutrymme i olika tvärprofessionella verksamheter.

Med hjälp av en så kallad kedjesökning (Rienecker & Stray Jørgensen 2017, s. 151), som innebär att använda sig av relevanta artiklars referenslistor, fann vi ytterligare studier. I avsnittet presenteras både nationell och internationell forskning.

I detta avsnitt används benämningarna socialsekreterare, socionom och socialarbetare. Detta är för att inom Barnhus har socialtjänstens företrädare yrkestiteln socialsekreterare. I andra tvärprofessionella verksamheter, som skolverksamhet, är skolkuratorn socionom. Socialarbetare är benämningen vi använder när vi skriver om internationell forskning, då det inte finns någon direktöversättning till socionom. Utbildningar inom socialt arbete skiljer sig åt i olika länder och det finns därmed inte en motsvarande socionomtitel.

3.1 Socionomen som ensam profession

Att göra sin röst hörd som socionom och skolkurator på en arbetsplats där läraryrket är dominerande beskriver Christine Isaksson (2014) som en möjlig problematik. Isaksson genomförde intervjuer med skolkuratorer och det framkommer att flertalet av dessa upplever sin legitimitet som låg och därmed att deras roll på skolan är oklar för rektorer och lärare. Den bristande legitimiteten beskrivs bland annat bero på att skolkuratorernas arbetsuppgifter är vagt formulerade, men även att skolkuratorerna inte får gehör för sina idéer bland lärare och rektorer (2014, s. 53). Varför skolkuratorernas bedömningar och råd inte alltid följs trots att de besitter kompetens samt att de har barnens bästa i fokus förklaras bero på att övrig personal på skolan anser sig ha samma kunskap inom området. Detta leder till ett behov och önskan hos skolkuratorer att utöka och komplettera sina kunskaper med vidareutbildning för att kunna upprätta en legitimitet bland lärare (2014, s. 56–57). Legitimiteten hos socionomen blir således ofta en fråga om hur andra professioner ser på deras roll och arbete (2014, s. 61).

Vidare beskriver Altshuler och Webb (2009) att socialarbetaren på skolan behöver få en starkare legitimitet. I artikeln (2009, s. 208) framkommer att till exempel psykologerna som arbetar på skolan hade tydliga krav på sina utbildningars omfattning och praktiska erfarenhet medan socialarbetare på samma skola hade lägre krav på utbildning och kompetens för att erbjudas och tilldelas arbetet. Socialarbetaren på skolan har i jämförelse sämre definierade ansvarsområden och arbetsuppgifter, och därmed lägre legitimitet. Liksom Isaksson (2014) gör Altshuler och Webb (2009) kopplingen mellan sämre definierade ansvarsområden och legitimitet. Altshuler och Webb diskuterar fortsättningsvis hur socialarbetarens legitimitet kan stärkas och menar att detta sker när krav på certifiering av

deras arbete krävs för att få anställning på skolan. Lösningen till att öka legitimitet ligger således inte på individen och socialarbetaren, utan som Altshuler och Webb skriver, behövs beslut på makronivå för att stärka professionen genom certifiering (2009, s. 215).

De sämre definierade ansvarsområdena och arbetsuppgifterna som Altshuler och Webb (2009) skriver om, kan i flera fall leda till en konkurrens mellan olika professioner i tvärprofessionella verksamheter. Jacqueline Agresta (2006, s. 46) genomförde en studie om jobbtillfredsställelse hos socialarbetare som arbetar på skolor i USA. Hon menar att utbrändhet är vanligt bland socialarbetare och utreder därför vilka faktorer som kan hindra detta och vad som bidrar till jobbtillfredsställelse. Agrestas studie visar att konkurrens mellan professionerna gällande arbetsområden bidrar till att socialarbetaren känner sig otrygg i sin yrkesroll. En viktig faktor för att socialarbetarens jobbtillfredsställelse var att deras kompetens och färdigheter värdesattes av exempelvis skolpsykolog, vilket styrker att professioner med tydligare arbetsbeskrivningar, i detta fall skolpsykologerna, har högre legitimitet (2006, s. 49). Även detta visar att andra professioners bild av socialarbetaren är viktig för att denne ska kunna utföra sitt arbete till belåtenhet.

Även inom hälso- och sjukvård är socialarbetaren ensam företrädare för socialt arbete, men i detta fall bland sjukhuspersonal. Davis et al. (2005) menar att socialarbetarens syfte missförstås och försummas i sjukhusmiljö. En viktig funktion socialarbetaren fyller är att lyssna in och förstå patientens sociala behov. Exempelvis beskrivs de bidra och underlätta kommunikationen mellan patienter och sjukvårdspersonalen (2005, s. 294–295). Det sociala perspektivet är således relevant men det medicinska perspektivet prioriteras. Socialarbetarna beskriver en oro och stress över att behöva förklara sin roll på arbetsplatsen. Att behöva försvara och förklara sin roll beskrivs av socialarbetare även som utmattande (ibid). De andra professionernas osäkerhet och möjliga ifrågasättande av socialarbetarens roll återspeglas i socialarbetarens känslor kring sitt arbete (2005, s. 297).

3.2 Samverkan inom tvärprofessionell verksamhet

I Ek. et als. artikel (2017, s. 66–67) beskrivs hur samverkande professioner upplever samverkan och samarbete som gynnsammast när det finns en tydlig plan för delaktighet och en överenskommelse om samtligas uppgifter. Professionerna i studien kände sig stärkta i sin yrkesroll när de har gemensamma mål och en arbetsplan för hur varje yrkesroll ska bidra till denna målsättning. En tydlig plan och arbetsfördelning blir ett kvitto på att samverkan ägt rum (2017, s. 67). Vad som även framgår i artikeln var att olika myndigheter har olika

inflytande i samverkan och vid beslut.

De tre parterna som samverkar i Ek et al. (2017) studie om samverkan kring hemmasittande barn och ungdomar är socialtjänst, BUP och skola. De tre parterna var överens om att samverkan handlar om att beakta alla de tre perspektiven: det sociala med familj, det psykologiska och det pedagogiska. Att beakta de tre perspektiven i lika stor utsträckning beskrivs som en utmaning då de intervjuade beskriver att det psykologiska perspektivet tar över, då BUP-teamet tillhör en medicinsk specialistenhet som är mer hierarkisk. Detta kunde leda till att socialtjänst och skola lyssnade mer på BUP än på varandra i ärenden, vilket i sin tur leder till konkurrens mellan professioner och myndigheter (2017, s. 70).

Ek et al. (2017, s. 68) nämner att dessa hierarkier kan komma att påverka samverkan negativt. Detta skulle kunna åtgärdas genom att professionerna fick möjlighet till kunskap om varandras uppgifter och få insyn i varandras arbeten. En sådan sak som att ha ett gemensamt språk för att inte utelämna någon profession kan vara relevant. Utelämnandet av en eller flera professioner kan ske när samtliga inte använder sig av ett och samma fackliga språk. Som nämnt belyser studien att BUP:s perspektiv väger tyngst jämfört med skolans och socialtjänstens. Deras språk blir då det som används på ett elitistiskt sätt vilket lämnar andra utanför. Ek et al. (2017, s. 75) menar således att professionernas ojämlika inflytande kan påverka samverkan negativt.

3.3 Samverkan inom Barnahus

Bowen och Nhan (2021) skriver om spänningsförhållandet mellan olika myndigheter. Trots att polis- och åklagarmyndigheten tillsammans med socialarbetare har samma mål inom Children's Advocacy Center, att skydda och underlätta för barn som misstänks blivit utsatta för brott, uppstår konflikter och ett slags spänningsförhållande mellan de två myndigheterna.

En socialarbetare som deltog i studien beskriver att socialarbetarna ständigt blivit lärda att inte trampa polis- och åklagarmyndigheterna på tårna, men att det måste förändras för att de ska kunna utföra sitt arbete, vilket leder till konflikter gällande konkurrens när socialarbetare försöker föra sin talan (2021, s. 4). Relationen mellan socialtjänst och polis- och åklagarmyndigheten beskrivs som problematisk, då socialarbetare är utbildade till att se en helhet samt att följa upp klienterna, i dessa fall barnen, medan polisen endast lägger sina resurser på brottsutredning. Detta leder till ett oförstående mellan myndigheterna angående prioriteringar och tillvägagångssätt (ibid.). En av socialarbetarna som ansåg att samarbetet fungerade väl, menade att en viktig faktor är tillit till den andra parten och arbetet de utför,

vilket är svårt om det finns en okunskap inför vad den andra myndigheten gör. Flera intervjupersoner, såväl socialarbetare, poliser som åklagare, ansåg att mer kunskap om vad den andra myndigheten gör hade förbättrat samverkan (2021, s. 6).

Anna Forsell (2015) har skrivit en slutrapport om Barnahus Skaraborg med syftet att identifiera både styrkor och svagheter och därmed tillhandahålla ett underlag för Skaraborgs Barnahus som kan leda till utveckling av verksamheten. Rapporten har sin utgångspunkt i medverkande myndigheters uppfattning och behandlar bland annat ämnet samverkan. Forsell menar att i en optimal samarbetsituation är alla parter jämlika, vilket kan vara en utmaning i tvärprofessionella verksamheter där olika myndigheter har olika arbetsområden. Trots att det fanns en förståelse mellan samtliga samverkansaktörer, att rätts- och brottsprocessen och socialtjänstens utredning kan kollidera, fanns det ändå en del kommunikationsbrister. Yrkesgruppernas olika roller och därmed möjligheter beskrivs av professionerna som otydliga vilket i sin tur skapar frustration. Frågor som rör samverkan lyftes fram, vilken myndighet har tolkningsföreträde i vilka processer samt är barnets bästa i fokus (2015, s. 3)? Samtliga som intervjuats var positiva till Barnahus och arbetet som görs där men alla var inte helt eniga om hur samverkan bedrivs. Det som lyfts fram som viktigt är att det krävs en vilja och en ambition att vilja samarbeta, samt vikten av att respektera varandras professioner (2015, s. 70).

I Forsells rapport (2015) beskrivs att maktstrukturer inom grupper inte bara berör handlingsutrymmet i specifika situationer utan även påverkar vad som förväntas av professionerna. Detta framkommer från intervjuerna i hennes rapport. Samtliga medverkande får frågan om hur de kategoriserar sig själva i samverkan och på samrådet i Barnahus, som kund eller beställare, samarbetspartner, konsult eller expert. Intervjupersonerna från BUP, polis och åklagare kategoriserar sig som experter, medan nio av femton socialsekreterare kategoriserar sig som kund/beställare (2015, s. 29). I intervjuerna framkommer det att socialsekreterare känner en viss nervositet inför samråd med åklagare, då de känner sig underlägsna. Den hierarkiska ordningen upprätthålls således delvis av socialsekreterarna som påverkas av åklagarens yrkestitel och kanske därmed ser ner på sin egen. I intervjuerna berättar poliserna att de uppfattar det som att de i sin yrkesroll har höga krav på sig, medan samordnarna på Barnahuset menar att socialsekreterare från socialtjänsten i själva verket "äger" ärendet, då de ofta har den främsta informationen. Återkommande är att i stort sett alla professioner vill ha mer kunskap om vad de andra gör för att reducera otydligheter kring ansvarsfördelning, för att utveckla och förbättra samverkan (2015, s. 70).

3.4 Socialsekreterarens legitimitet i Barnahus

Elisabet Kjellander (2009) beskriver att alla myndigheter inom Barnahus är lika viktiga och att alla har en pusselbit att bidra med, även om pusselbitarna är olika stora. Socialtjänsten har ett ansvar för barnets skydd och stöd samt är enligt Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) skyldiga att samverka. Socialsekreterarna har inte, till skillnad från många andra professioner inom Barnahus, specialistkompetens när det kommer till utredningar gällande sexuella övergrepp och våld mot barn. Precis som Bowen och Nhan (2021) skriver Johansson (2011) om spänningsförhållandet mellan straffrätt och socialrätt och att det kan leda till en fråga om makt när olika myndigheter och professioner följer olika lagstiftningar och prioriteringar. Johanssons reflektion handlar om att samverkan inom Barnahus inte är jämlik när det kommer till straffrättsliga och socialrättsliga intressen, då det straffrättsliga intresset vunnit tolkningsföreträde (2011, s. 55–56).

I Johanssons studie var socialsekreterarna de som främst ändrat sina ordinarie arbetsuppgifter, då jämfört med polis och åklagare som uppgav att de inte ändrat på sina arbetsuppgifter i någon större utsträckning (2011, s. 53). Även det är en indikator på att det juridiska perspektivet har högre prioritet än det socialrättsliga. Johansson nämner även exempel på när socialtjänsten upplever svårigheter i utredningar som ska startas upp direkt, där de måste invänta polisens och åklagarens utredningar. På grund av den väntan kan kommunikationen mellan socialtjänsten och vårdnadshavare försämrats, då den första kontakten med vårdnadshavare tas av polis.

Kunskapsläget belyser hur socialarbetarens roll kan se ut som ensam profession i olika tvärprofessionella verksamheter. Studierna belyser socialarbetarens många gånger bristande inflytande. Vi har även lyft fram tidigare forskning om samverkan och de samverkande professionernas roller inom Barnahus. Vi har valt att uppmärksamma samtliga studier för att få en nyanserad bild av hur socialarbetarens uppgifter och legitimitet kan se ut som ensam företrädare bland dominerande yrken samt i Barnahus där flera professioner arbetar och företräder en myndighet.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras vårt metodval, urval samt etiska överväganden. Först beskrivs och motiveras vår kvalitativa ansats, semistrukturerade intervjuer. Därefter beskrivs urvalet av intervjupersonerna. Följande del beskriver genomförandet av de kvalitativa semistrukturerade

intervjuerna, därefter beskriver vi hur vi valt att bearbeta vårt insamlade material. Sedan presenteras studiens tillförlitlighet, etiska överväganden samt vår arbetsfördelning.

4.1 Metodval

För att komma fram till vilken metod som var mest lämpad för vår studie frågade vi oss vilken metod som på bästa sätt skulle få fram empiri som kan besvara studiens frågeställningar. För att komma åt de professionellas syn på vilken roll, legitimitet och inflytande socialsekreterarens har i samverkan med polis och åklagare inom Barnahus, var det lämpligt att fråga olika professioner för att höra deras ståndpunkter och föreställningar. Bryman (2002, s. 250) beskriver att den kvalitativa forskningen är svår att definiera. Kvalitativ forskning fokuserar på att med ord presentera sina analyser av samhället och/eller människorna i det. Kvalitativ forskning handlar därmed ofta om att studera människors upplevelser, inhämtningen av material styrs således mycket av dem som deltar i studien. Kvalitativa intervjuer påverkas både av intervjupersonerna och av den tolkning som görs av forskaren. Kritik som riktas mot kvalitativa metoder är att resultaten påverkas och präglas av forskarens intressen och prioriteringar. Ahrne och Svensson (2015, s. 19) påpekar att hur intervjuerna genomförs kan komma att påverka resultatet, till exempel genom formuleringen av frågor, responsen samt eventuella följdfrågor. Detta är något vi haft i åtanke genom hela studien, främst när vi genomfört intervjuerna. En av många förtjänster med kvalitativ metod är att den tillåter flexibilitet, till exempel genom att studiens riktning kan komma att ändras under processens gång (ibid). Under arbetet med denna uppsats har vi justerat vårt ursprungliga syfte och våra frågeställningar utifrån den empiri som vi slutligen fick in.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Semistrukturerade intervjuer ger intervjupersonerna utrymme att uttrycka sina tankar. Intresset är riktat mot respondenternas åsikter, vilket gör intervjuerna relativt flexibla utefter intervjupersonens svar och fokus. Semistrukturerade intervjuer påverkas av hur intervjupersonen tolkar och förstår frågorna. Forskaren utgår ofta från en intervjuguide med teman som ska beröras och en del bestämda frågor, men frågorna måste inte komma i någon särskild ordning (Bryman 2002 s. 301). Vår intervjuguide (se bilaga 3) är uppdelad i teman och vi har flertalet bestämda frågor som ställts till samtliga respondenter. Att ha en viss form av manus underlättade i vår undersökning eftersom samtliga respondenter har fått uttala sig om samma teman. Intervjuguiden underlättade även eftersom vi har turats om att vara

intervjuledare och observatör men ville ha kontinuitet oberoende av vem som håller i intervjun.

De semistrukturerade intervjuerna genomförde vi med hjälp av vår intervjuguide, där vi strukturerade frågorna efter teman. Vi strävade efter att ha öppna frågor, då vi var särskilt intresserade av de professionellas uppfattningar och gärna ville att de skulle prata fritt om till exempel sin yrkesroll.

4.3 Urval

Vårt urval består av olika professioner som arbetar inom verksamheten Barnahus. Till vårt urval funderade vi först och främst på vilka professionellas perspektiv vi ville studera. Den tidigare forskning som rörde Barnahusets samverkansprofessioner nämnde ofta obalansen mellan socialrätt och straffrätt (jfr Johansson 2011). De professioner som rör sig inom dessa lagrum är polis, åklagare och socialsekreterare, vilket gjorde att vi ville intervjua just dessa professioner. Vid inhämtning av kunskap om Barnahus förstod vi även att rollen som samordnare vid Barnahus är viktig, då de har kontakt med samtliga samverkansparter samt arbetar med att underlätta samarbetet mellan parterna. Vi valde att intervjua även samordnarna vid Barnahus då de deltar i samtliga samråd och ser hur dynamiken mellan professionerna tar sig uttryck. Vi kontaktade Barnahusens samordnare för att fråga om medverkan och kontaktuppgifter till de samverkansparter vi sökte samt bifogade ett informationsbrev (se bilaga 1). Genom att kontakta befintliga samordnare blev urvalet målinriktat. Att redan befintliga intervjupersoner i urvalet rekommenderar och därmed hjälper oss att hitta nya intervjupersoner kan liknas vid ett snöbollsurval (Bryman 2002, s. 115).

Antalet Barnahus i Sverige är så pass få att vi valde att kontakta samtliga Barnahus som hade tillgängliga kontaktuppgifter att tillgå via sina hemsidor. Av de cirka 30 befintliga Barnahusen i Sverige kontaktade vi cirka 20 Barnahus via de fast anställda samordnarna. Intervjuerna skulle på grund av den rådande pandemin ske digitalt, vilket gjorde att vi inte behövde begränsa oss geografiskt. Barnafriids lista (Linköpings Universitet, U.D) försedde oss med samtliga Barnahus i Sverige och utifrån listan letade vi fram kontaktuppgifter. Med enkelhet och tidsaspekten i åtanke, kan detta tillvägagångssätt liknas vid ett bekvämlighetsurval (Bryman 2002, s. 114–115).

4.4 Tillvägagångssätt

Mängden utskick grundades i att så snabbt som möjligt nå respondenter. En vecka efter utskicket av vårt informationsbrev hade endast tre samordnare tackat ja till intervjuer. Vi återkopplade till samordnare vid Barnahuset, som vi nämnt i informationsbrevet att vi skulle göra, med en påminnelse samt med ännu en önskan om kontaktuppgifter till poliser, åklagare och socialsekreterare från socialtjänsten. Detta kunde samordnare vid Barnahuset till viss del hjälpa oss med, och de försåg oss med mailadresser till poliser och åklagare.

Då samtliga professioner som arbetar inom Barnahuset är högt arbetsbelastade var vi inte förvånade över den relativt låga responsen. Socialsekreterare från socialtjänst var svårare än väntat att få tag i, vilket ledde till att vi vände oss direkt till socialtjänsterna som var knutna till de Barnahuset vars samordnare vi redan intervjuat. Vi ringde till socialkontor och bad om kontaktuppgifter till socialsekreterare. Detta ledde till en mer skyndsam kommunikation. Uppskattningsvis skickades 25 informationsbrev, som vi anpassat efter deras profession (se bilaga 3), till olika socialsekreterare vilket slutade i endast en intervju.

Intervjuerna har hållits via videosamtal över Zoom. I informationsbrevet nämnde vi även att om videosamtal av någon anledning inte var möjligt för respondenterna så var det möjligt att göra intervjun över telefon. Intervjuer över telefon blev några gånger aktuellt då vissa videosamtalstjänster inte är tillåtna hos myndigheterna på grund av säkerhet och sekretess. De intervjuer som inte hölls via videosamtal hölls per telefon och fungerade bra, men där saknades möjligheten att läsa av kroppsspråk och ansiktsuttryck vilket kan vara en relevant del i att läsa av respondenternas ståndpunkter och åsikter. Vi båda deltog vid samtliga intervjuer som intervjuledare eller observatör. Intervjuerna pågick mellan 30–60 minuter. De intervjuer som hölls över telefon varade inte lika länge som de över videosamtal, då vi upplevde att både vi och intervjupersonerna höll sig mer kortfattade i telefonsamtal. Vi upplevde inte att resultatet i övrigt påverkades av de olika tillvägagångssätten.

4.5 Bearbetning och analys

Materialet består av intervjuer med sex samordnare anställda genom socialtjänsten, två samordnare anställda genom polisen, en socialsekreterare, en polis samt en åklagare. Vid två av fyra intervjuer med samordnare från socialtjänst deltog två samordnare tillsammans. Efter att ha transkriberat samtliga intervjuer och därmed gjort materialet till analyserbar text, skrev vi även ut intervjuerna. Att ha sidorna utskrivna i fysisk form underlättade sorteringen då vi enkelt kunde gå tillbaka i vårt material och kategorisera svaren. För att underlätta i

sorteringen så hade vi utifrån vår intervjuguide delat in frågorna i teman som vi sedan kunde sortera materialet utifrån. Detta gjorde vi för att kunna få en överskådlig bild av vad som faktiskt framkommit under intervjuerna. Den noggranna läsningen av materialet har bidragit till att vi lärt känna vårt material väl. Många kvalitativa studier innefattar stora och svåröverskådliga mängder av material (Rennstam & Wästerfors 2011, s. 195–197), vilket var något även vi upplevde.

Nästa steg handlar om att välja och välja bort i vårt material. Genom sortering skapas en viss ordning och genom reducering en distinkthet i materialet och studien. Det är omöjligt att visa allt som framkommit i en undersökning samt att allt inte har relevans för vad vi vill undersöka. Vi har valt och valt bort men samtidigt försökt ge en god representation av vårt material i helhet. Att välja bort irrelevanta delar kan vara problematiskt då det kan leda till att man underbygger sin tes och att ett ensidigt resultat formuleras (Rennstam & Wästerfors 2011, s. 202–203). Under reduceringen av materialet utgick vi från kategoriseringen av valda teman. Syftet med att reducera handlar om att ge en god representation av materialet och vi har därmed valt ut delar och citat selektivt men på ett sätt som ger en rättvis bild av materialet. För att visa upp materialet på ett så nyanserat sätt som möjligt lät vi materialet leda oss, snarare än att leta efter talande citat som rättade sig efter vår valda teori.

4.6 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Vi har lagt fokus på trovärdigheten i studien då detta är ett sätt att kvalitetsbedöma vårt kvalitativa material. Vi har valt att stärka trovärdigheten i vår studie genom begreppen "pålitlighet", "möjlighet att styrka" och "generaliserbarhet". Studiens pålitlighet visar vi genom att redovisa och tydliggöra alla steg i uppsatsprocessen och hur vi har gått till väga. Kriteriet "möjlighet att styrka" handlar om att inte låta personliga värderingar påverka det insamlade materialet (Bryman 2002, s. 261). Vi har genom vår utbildning och tidigare forskning skapat en föreställning om socialsekreterarens roll och inflytande i tvärprofessionella verksamheter. Medvetenheten om vår förförståelse har gjort oss vaksamma över att inte inkludera personliga värderingar varken under inhämtandet av materialet eller under analysen av materialet. Vi har därmed lagt vikt i att ge en god representation av hela materialet.

För att kunna bedöma vår studies tillförlitlighet så har vi även valt att resonera kring dess generaliserbarhet. Generaliserbarhet indikerar huruvida studiens resultat hade liknat aktuellt resultat, om studien utförts med andra respondenter och i andra miljöer

(Svensson & Ahrne 2011, s. 28). Då vi har respondenter från flera Barnahus har intervjuerna genomförts oberoende av varandra. Det finns således ingen garanti på att respondenter från andra Barnahus hade svarat likadant. Att visa generaliserbarhet kan dock även vara att jämföra liknande studier med varandra. Vårt kunskapsläge innefattar studier som på många sätt liknar resultaten från vår studie.

4.7 Etiska överväganden

Det finns några etiska principer som är rådande för svensk forskning: Informationskravet som handlar om forskarens ansvar att informera deltagaren om undersökningens syfte, samtyckeskravet som rör deltagarnas rätt att bestämma över sin medverkan, konfidentialitetskravet som innebär forskarens sätt att behandla uppgifter på ett korrekt sätt så obehöriga inte får tillgång till dessa, samt nyttjandekravet som handlar om att uppgifter som samlas in endast får användas till den aktuella forskningen (Bryman 2002, s. 440-441).

I mailutskicket informerade vi samtliga respondenter om studiens syfte samt om att deltagandet är frivilligt. Respondenterna kontaktades via mail av två anledningar, dels för att när personerna väl nås av informationen skulle de kunna läsa igenom informationen i lugn och ro för att kunna ta ställning till deltagande samt att vi upplevde mail som mindre påträngande än ett telefonsamtal samt mindre tidskrävande. Samtycket till att delta blev med det bekräftat vid återkopplingen. I informationsbrevet nämnde vi att vi skulle uppskatta om vi fick tillåtelse att spela in intervjuerna, och bad även om muntlig bekräftelse inför samtliga intervjuer. Deltagare blir därmed medvetna om att deras intervju spelas in men även att uppgifter de lämnar, lämnas anonymt, då vi behandlar personuppgifter med största konfidentialitet.

Vi försäkrade våra respondenter om att den empiri som vi samlade in enbart kommer att användas i vår studie. De inspelade intervjuerna sparades på en säker plats i dator och telefon utan möjlighet för utomstående att få tillgång till det. Inget annat än deras yrkestitlar används i studien, namn och arbetsplats uppges inte i uppsatsen.

Det finns en del etiska dilemman som vi eventuellt skulle kunna möta i denna studie där alla deltagare arbetar med utsatta barn och unga. Detta var dock inte ett problem för oss då information om de barn som kommer till Barnahus inte är relevant för vår studie. För studiens syfte var det i stället relevant att intervjua representanter från olika myndigheter som samverkar inom Barnahus, för att få en fullständig bild av hur professionerna förhåller sig till varandra och socialsekreterarens roll och inflytande. Då både polis, åklagare och

socialsekreterare är högt arbetsbelastade var tidsbrist ett dilemma, vilket gjorde det svårt att få intervjuer för att kunna representera samtliga professioners bild.

4.8 Arbetsfördelning

Vi har fördelat arbetet med uppsatsen genom att tillsammans söka tidigare forskning för att värdera innehållets relevans och efter det delat upp läsandet. Vi har sedan skrivit var för sig om materialet till kunskapsläget och efteråt granskat varandras texter. Under intervjuerna har båda deltagit som antingen intervjuledare eller som observatör. Transkriberingen av intervjuerna delades upp mellan oss och har gjorts enskilt för att effektivt utnyttja tiden. Vi läste tillsammans in oss på de valda teorierna för att vi båda skulle ha en bred förståelse för hur vi skulle analysera vårt material. Under bearbetning av materialet har vi diskuterat och analyserat resultaten tillsammans för att effektivisera skrivandet. Då vi som uppsatsförfattare har olika styrkor har vi sett till att alltid läsa igenom varandras delar samt ständigt vara insatta i vad den andra arbetar med.

5. Teori

Vi använder oss av professionsteori utifrån Brante (2014) och begreppen legitimitet och auktoritet. Brante diskuterar och kritiserar samhällsvetenskapliga teorier om professioner. Detta för att skapa en djupare förståelse för hur professioner och legitimitet skapas och därmed förhåller sig till varandra i tvärprofessionella verksamheter. Professioners uppkomst och expertis kan förklara den inbyggda auktoriteten i yrkesrollen. Vi har även valt att använda oss av Erving Goffmans (2014) dramaturgiska perspektiv, med fokus på begreppen framträdande och team, för att belysa den sociala delen i den tvärprofessionella verksamheten och få en bredare förståelse för interaktionen och potentiella legitimitet- och auktoritetsskillnader inom Barnahus. Dessa två teorier tillsammans kan bidra till förståelse om uppkomsten av legitimitet samt yrkesrollernas förhållande till sin legitimitet samt till varandra.

5.1 Legitimitet och auktoritet

Brante (2014) menar att konkretiserade arbetsbeskrivningar och uppgifter ökar professionens legitimitet. En stark legitimitet finns där den professionelle har kunskap om ett område som

resterande saknar kunskap om. Legitimiteten bygger således på att den professionelle sitter på unik kunskap och kompetens, ofta genom utbildning och examinationer som garanterar expertisen och kompetensen. En profession får auktoritet genom att vara ensam om sin expertis, där en annan part, vare sig det är en samverkansaktör eller en klient, inte besitter någon kunskap inom området. Individens legitimitet stärks av dennes expertis inom ett område och av omvärldens okunskap inom samma ämne. I och med den professionellas legitimitet ifrågasätts de sällan och de utomstående underordnar sig frivilligt att låta beslut fattas av den med legitimitet.

Auktoriteten i legitimerade yrken grundas i att samtliga som titulerar sig med yrkestiteln/professionen har samma utbildning och har genom examinationer visat att samtliga besitter samma unika kunskap och kompetens (Brante 2014, s. 18–19). Auktoritet kopplat till en profession beror inte bara på kunskap och tydliga arbetsbeskrivningar. Skillnader mellan professioner gällande status, prestige och legitimitet kan även delvis förklaras kulturellt, det vill säga vad som anses vara värdefullt utifrån aktuell kultur (2014, s. 294). Brante menar även att professioners status upprätthålls med hjälp av staten, som kan ta beslut angående professionalisering. Det är genom staten som yrkesmonopolet blir en verklighet genom licensiering samt instiftande av lagar som sätter ramar för professionens handlingsutrymme (2014, s. 295).

5.2 Framträdande och fasad

Goffman (2014) beskriver hur en människa i relation till andra människor spelar en roll. Människor arbetar ständigt med att upprätthålla en särskild bild av sig själv, som påverkas och präglas av vilket socialt sammanhang personen befinner sig i. Rollen man vill förmedla i sociala interaktioner är ofta en förskönad bild av sig själv, det vill säga hur man vill att ens omgivning ska uppfatta en. Rollen kan också handla om att förmedla det som i situationen och/eller i sammanhanget förväntar sig (2014, s. 25–26). Den som agerar kan å ena sidan tro på sin roll och bli ett med den eller å andra sidan misstro sin roll och se sitt agerande som oäkta. Den som agerar i rollen trots medvetenhet om sin falskhet kan ha anledning att göra det för sin egen vinning, i tron om att det är det bästa för gruppen och därmed sin omgivning. Ett oäkta agerande hos en individ kan dock ändras till att individen börjar tro att agerandet är äkta och vice versa.

Goffman skiljer på en persons framträdande och fasad. En persons fasad är starkt kopplad till dennes framträdande, men handlar mer om vad man väljer att visa upp.

Goffman beskriver den personliga fasaden som en persons utrustning och kan handla om exempelvis yrke, kläder, talmönster och ansiktsuttryck, således det som utomstående identifierar en person och dess agerande mest med (2014, s. 30).

Det finns roller som redan är etablerade, till exempel en del yrkesroller, vilket gör att en individ som träder in i rollen med största sannolikhet kommer att upprätthålla den bestämda fasaden som redan var grundad för rollen. Det finns således en förväntan på etablerade roller och därmed hur yrkesrollen utför sitt arbete (2014, s. 33). Fasaden är således något som kan förmedla en viss social status och genom att visa upp ett visst framträdande visar man sig vara den som leder eller den som förväntas bli ledd.

5.3 Team

Goffman använder begreppet team när han refererar till en sammansättning av människor som vanligtvis inte är en grupp. I sammansättningen av gruppen kan personerna behöva anta en roll och agera annorlunda än vad de gör i vanliga fall. Individerna i ett team tar sig an en roll för att scenen och sammansättningen av gruppen ska fungera smidigt. Scenen kan vara exempelvis en arbetsplats. För att arbetet på arbetsplatsen ska fungera måste varje medlem i teamet lita på att de andra parterna följer sin del i framträdandet. En person, eller en grupp, kommer med största sannolikhet påverkas och absorbera en del av de normer som han, hon eller de försöker upprätthålla i sociala sammanhang. Normerna skapas och upprätthålls av samtliga medlemmar i teamet (2014, s. 76). När medlemmarna i teamet har olika formell och social status kan det gemensamma framträdandet leda till att dessa klyftor inom gruppen minskar. De strukturella och/eller sociala klyftorna minskar endast om alla medlemmar agerar och framträder så som förväntat, annars skapas snarare en splittring (2014, s. 77).

6. Resultat och analys

Studiens samtliga frågeställningar rör inflytande och uppfattningar om inflytande, med socialsekreteraren i fokus. Tidigare forskning visar att socialarbetarens roll och kompetens i tvärprofessionella verksamheter inte sällan hamnar i skymundan. I vår studie har vi undersökt hur socialsekreterare, samordnare, polis och åklagare upplever socialsekreterarens roll, legitimitet och inflytande inom olika Barnahus. Materialet består av intervjuer med följande respondenter: fem samordnare anställda via socialtjänst, två samordnare anställda via polisen,

en socialsekreterare, en polis samt en åklagare. Samtliga samordnare arbetar på olika Barnahus runt om i Sverige. Vi har valt att numrera intervjupersonerna med samma yrkestitel på följande sätt:

- Samordnare Soc 1 har cirka tio års erfarenhet på Barnahus samt hade en nyanställd kollega med sig under intervjun.
- Samordnare Soc 2 har cirka två års erfarenhet på Barnahus.
- Samordnare Soc 3 har ett och halvt års erfarenhet på Barnahus.
- Samordnare Soc 4 har arbetat fyra år på Barnahus.
- Samordnare Soc 5 har arbetat fyra år på Barnahus. Samordnare Soc 4 och 5 deltog i samma intervju.
- Samordnare Polis 1 har arbetat med brott mot barn i cirka åtta år.
- Samordnare Polis 2 har arbetat inom Barnahus i cirka fyra år.
- Socialsekreteraren har tre års erfarenhet.
- Polisen har arbetat i 43 år som polis och arbetat med barnförhör i cirka sju år.
- Åklagaren har arbetat som åklagare i cirka åtta år men uteslutande med brott mot barn i ett år.

I detta avsnitt presenteras resultatet från intervjuerna samt analyseras med hjälp av de teorier vi valt och genom tidigare forskning.

6.1 Yrkesroller

6.1.1 Åklagare och polis

Åklagaren ska utreda huruvida ett brott har begåtts eller inte. Samtliga intervjupersoner beskriver åklagarens roll som beslutsfattaren i brottsprocessen, den som leder förundersökningen och därmed ger direktiv till polisen. En av samordnarna beskriver samråden som ”uddlösa” utan åklagarens deltagande, då det inte finns direktiv att gå efter och därmed inget ”nästa steg”. En annan samordnare uttalar sig liknande och menar att det är åklagaren som ger direktiv om vad som ska ske i den rättsliga processen och det är på grund av en polisanmälan professionerna möts i samråd.

Polisens främsta uppgift inom Barnahus är barnförhöret, där polisen har kompetens som ingen av de andra professionerna besitter. Polisens arbete styrs dock av åklagarens direktiv och prioriteringar. Samtliga intervjupersoner är således på det klara angående vad åklagarens och polisens roll och arbetsuppgifter inom samverkan är. I frågan

angående handlingsutrymme och om någons röst väger tyngre på samråden nämns åklagaren i nästintill alla intervjuer, eftersom det är så tydligt att det krävs ett beslut från denne för att arbetsprocessen ska fortgå. I citaten nedan beskriver åklagaren sig som säker på sin roll i Barnahussamverkan, men berättar också att andra kan uppfatta rollen som märklig:

Som åklagare kan man framstå som lite kall och cynisk som bara sitter och fokuserar på vad det finns för bevisning helt enkelt, alltså man ställer kanske frågor som kan framstå som märkliga i samråden, att varför fokuserar åklagaren bara på de här trista detaljerna hos ett barn som mår dåligt... Men det är ju för att det är min roll att se om det går att bevisa eller inte. – Åklagare

...jag som åklagare är ju den som ska fatta beslut om ska det bli ett barnförhör eller inte, ska ärendet läggas ner eller inte, med brottmålsutredningen. Jag kan många gånger tycka att det där, själva brottmålet, är lite perifere. Det viktigaste är att barnet fångas upp och att det finns en så bra miljö som möjligt för barnet. - Åklagare

Åklagarens uttalande om sin egen roll som ”lite kall och cynisk” visar en medvetenhet om hur hans roll kan framstå. Han lyfter barnets bästa som viktigast. Åklagarens sätt att belysa och höja det socialrättsliga perspektivet kan utifrån begreppet team (Goffman 2014) ses som ett sätt att minska potentiella sociala klyftor och få den samverkande gruppen att fungera smidigt. En samordnare beskriver åklagarens roll inom Barnahussamverkan med en antydning om att de har tydliga arbetsuppgifter och besitter en specialistkompetens, och att fokus ligger på just arbetsuppgifterna:

...de har ju en oerhörd kompetens, åklagare, polis och barnläkare, men den är ju mycket smalare, där är man ju liksom superduktig på det som har med ens eget område att göra – Samordnare Soc 1

Brante (2014) kopplar samman legitimitet och auktoritet med expertis och unik kompetens inom ett område. Utifrån denna professionsteori har åklagare och polis en tydligare legitimitet i och med sin specialistkunskap, något som Samordnare Soc 1 påvisar med sitt uttalande om åklagarens roll.

6.1.2 Socialsekreterare

Utifrån frågan om vad socialsekreteraren främst bidrar med finns en enighet bland samtliga professioner om att socialsekreteraren ofta besitter den största delen information om barnet, barnets bakgrund, familj och sociala situation. Åklagaren beskriver vikten av att känna till vårdnadshavarnas brister i omvårdnad och föräldraskap, om familjen varit aktuell hos socialtjänsten tidigare och/eller om det finns pågående insatser, detta för att kunna utföra sitt

arbete så bra som möjligt. Polisens barnförhållningsledare vill från socialtjänsten veta hur barnet fungerar i sociala sammanhang eller om barnet har specifika svårigheter som kan vara av värde att ha kännedom om inför barnförhållandet. Arbetet efter barnförhållandet beskrivs i intervjuerna som otroligt viktigt, då åklagaren och polisens arbete avslutas om ärendet inte faller ut i en rättegång. Socialsekreteraren är den som har kontakt med familjen direkt efter barnförhållandet så att barnet inte blir lämnat ensam med sina upplevelser, utan ser till att prata med hela familjen om vad barnet har genomgått på Barnhuset. Socialsekreterarens roll är således viktig, men arbetsuppgifterna är inte lika tydliga. I citatet nedan beskriver socialsekreteraren sin roll i relation till sina samverkansparter:

Men, jag tänker, barnpsykologen och barnläkaren kan komma med aspekter utifrån där, och åklagaren och polisen har ju sin juridiska del, och vi är ju någonstans däremellan någonstans, att bevaka barnet. -
Socialsekreterare

Det går att utläsa att socialsekreterarens roll i Barnhussamverkan är betydelsefull och grundläggande för att barnet ska må bra under hela processen. Att beskriva sin roll som "emellan" andra professioner kan tyda på att den inte är lika distinkt, som exempelvis åklagarens. Att tänka på att skydda barnet innan, under och efter ett ärende blir aktuellt på Barnhuset, beskrivs som socialsekreterarens uppgift. I citatet nedan skildras vikten av socialtjänstens roll:

Vi säger ju väldigt ofta här, till varandra och till andra, att det är ju socialtjänsten som har den allra viktigaste uppgiften i barnets liv, det är ju de som kan förändra barnets livssituation. – Samordnare Soc 4

Brante (2014) beskriver hur professioners legitimitet bygger på att den enskilda genomgått utbildning och därmed prövats och garanterat sin kunskap, vilket skulle kunna leda till att olika utbildningar har olika mycket legitimitet och status redan innan konstellationer för samverkan bildas. Det går att utläsa en skillnad mellan åklagarens kunskap och arbetsuppgifter jämfört med socialsekreterarens breda allmänna kunskap, samt att de inom Barnhuset främst bidrar med information. Det krävs förvisso kompetens för att få fram information om barnet och dess sociala situation, men det går att utläsa en skillnad mellan vilken typ av hjälp socialsekreteraren och till exempel åklagaren bidrar med till sina samverkansaktörer. Av våra intervjuer utläser vi att åklagaren har tydliga arbetsuppgifter, vilket Ek. et al. (2017) skulle beskriva som stärkande för åklagarens yrkesroll. Socialsekreterarens uppgifter är inte lika explicita, då det finns olika tillvägagångssätt för att uppnå barnets bästa samt olika sätt att tänka skydd.

6.1.3 Samordnare

Åklagare, polis och socialsekreterare tillsammans med barnläkare och BUP är professioner som samverkar inom Barnahus. Varje Barnahus har en eller flera samordnare som arbetar för att förenkla samarbetet mellan de olika professionerna, genom att till exempel kalla samtliga till samråd samt vara ordförande under samråd. De flesta samordnarna är socionomer i grunden och är anställda genom socialtjänsten, men en del av samordnarna är anställda via polisen. Samtliga samordnare har ungefär samma arbetsuppgifter och ansvarsområden. En viktig del i samordnarens arbete beskrivs i intervjuerna som ”konsultativt arbete”, vilket de förklarar är när socialsekreterare ringer till Barnahus för att konsultera om de ska polisanmäla en händelse eller inte. Följande citat är två beskrivningar av samordnarens roll i Barnahus:

Jag koordinerar eller samordnar här nere på barnhuset så min arbetsuppgift är ju att som hålla ihop alla myndigheter som ska samverka kring barnet men också att vara det här klistret mellan myndigheterna, att hjälpa myndigheterna att förstå varandra, att göra det här lilla som kanske inte ingår i någon av myndigheternas uppdrag. – Samordnare Soc 2

Vi försöker vara något slags kitt i det här maskineriet. När vi ser och upptäcker att det uppstår skav, som vi brukar kalla det, liksom: nu funkar det inte riktigt bra mellan olika aktörer, eller det hakar upp sig på något sätt, där försöker vi gå in och fråga: vad är det som inte fungerar, vad kan vi göra bättre, kan vi ändra rutiner, hur kan vi på något sätt bidra till att samverkan ska bli så bra som möjligt? Det är ju mycket att vi pratar mycket med polisens grupper som kommer i kontakt med Barnahus, och socialtjänst, barnläkarna, barnpsykiatri och åklagare, och fråga vad är det som inte fungerar, så något slags kitt mellan dessa aktörer. Vi försöker lyssna, vara prestigelösa, nosa upp saker vi hör, om det gnisslar någonstans. – Samordnare Polis 1

Samordnarnas uppgift blir i samverkan att vara den som får arbetet att flyta på friktionsfritt. Samordnare Soc 2 nämner vikten av kommunikationen mellan samverkansaktörerna och att de förstår varandra. Samordnare Soc 1 nämner hur deras uppgift är att upptäcka och lösa ”skav”. Detta är således inte en del av deras arbetsbeskrivning men det är en roll som de tar sig an för att samverkansgruppen ska fungera. Gruppen som samverkar inom Barnahus består vid nästintill varje ärende av olika sammansättningar av individer. Här kan Goffmans (2014) begrepp team tillämpas då samordnaren får anta rollen som ”problemlösare” när den sammansatta gruppen med professioner inte samverkar friktionsfritt.

6.2 Samverkan

6.2.1 *Insyn*

En av samordnarna beskriver hur hen anser att samverkan ska bedrivas för att verka så gynnsamt som möjligt. Hen belyser gemensamma mål och tydlighet kring allas parter uppdrag och arbetsuppgifter som viktigast. I frågan angående hur professionernas handlingsutrymme är uppdelat i samverkan och om någons röst väger tyngre än någon annans säger hen att allas röst är jämlika, men är tydlig med att åklagaren är den som fattar de juridiska besluten. Hen är dock minst lika tydlig med att de olika kompetenserna är lika viktiga och att hen anser att arbetet på aktuellt Barnahus utförs utmärkt. Nedan berättar hen hur samarbetet mellan professionerna kan se ut:

Vi har en dialog med både åklagare och polis att vi behöver åka dit och prata om 'blir du släppt nu i väntan på dom, då är vår bedömning att du inte kan åka hem till din familj, utan hur gör vi i stället?', Rent krasst skulle de ju kunna: jaja vi driver vår process och såhär fortskrider den, och vi bara skulle stå där. - Socialsekreterare

Socialtjänsten beskriver hur de behöver kontakta föräldern först för barnets säkerhet och hur polisen arbetar för att det ska bli så bra som möjligt för barnet genom att diskutera arbetsprocessen. Majoriteten av vår studies intervjupersoner uppger att socialtjänst, polis och åklagare har god kännedom om varandras roller och arbetsuppgifter. En samordnare, som är anställd via polis, instämmer inte, och menar att det är just okunskapen som gör att det ibland blir missförstånd i samverkan. Det framkommer i intervjuerna att det inte finns någon förkunskap angående samverkansparternas uppgifter, utan det är något professionerna får lära sig under tidens gång. Vad som även framkommer under en intervju med en samordnare är att vid uppstarten av Barnahus så var kännedomen kring parternas arbetsuppgifter bristfällig, men har med tiden förbättras. Insynen i de olika professionernas arbeten gynnar samverkan, och insynen beskrivs som central för ett fungerande samarbete. Önskan om att få mer förståelse om de andras mandat och insatser, talar professionerna om som önskvärd kunskap. Detta för att kunna mötas i beslut som kan vara gynnsamma för barnet snarare än att bara arbeta med fokus på sin egen utredning.

Parterna i Barnahus samverkar kring skydd, stöd och hjälp för barn som misstänks blivit utsatta för brott, och beskrivs av flera intervjupersoner som emotionellt laddat arbete. Starka känslor kan leda till konflikter och frustration vid samråd. En samordnare

konstaterar att den emotionella laddningen gör att professionerna blir frustrerade på varandra då samtliga parter vill göra så mycket som möjligt för det utsatta barnet. Samma samordnare berättar att vid konflikter där starka känslor är involverade kan professionerna börja peka ut varandras arbeten som bristfälliga. I nedanstående citat exemplifierar några intervjupersoner detta:

Ett konkret exempel, det blir tydligare då: en utredning som var riktigt bölig och besvärlig, och väldigt jobbig att hantera för utredarna. Där tyckte man från polisen att: "Varför går ni inte hem och tittar hur det ser ut i den här husbilen där brottet hade hänt?" Ja men man får ju inte gå dit och göra oanmälda besök hur som helst. Det handlar mycket om det där med kritik mot varandra, att man inte vet. - Polis-samordnare 1

Och samma med socialtjänsten som ibland då gör polisanmälningar som läggs ner på en gång av åklagare, och man förstår ingenting och bara känner att man bli ledsen och frustrerad och då tänker jag också att det är viktigt att förstå åklagarens åtagande, då kan det också leda till mindre frustration hos alla. - Polis-samordnare 1

Sen tror jag att man liksom har en övertro om vad vi kan göra här på polisen, om ni förstår? Att man tror att det bara är för polisen att åka och hämta den där personen. - Polis-samordnare 2

Med detta finns en diskrepans i respondenternas uttalande om att det finns en god kännedom om parternas arbeten och roller, då det går att utläsa från flera intervjuer att så inte alltid är fallet. En av samordnarna berättar att efter konflikter uppstått har socialtjänst, polis och åklagare kallats till ett uppföljande samråd, med syfte att ge professionerna en bättre insyn i varandras roller och arbeten för att lösa konflikten. Gemensamma målsättningar och en strukturerad plan och arbetsfördelning är gynnsamt i samverkan i tvärprofessionella verksamheter. Bland andra skriver Ek. et al. (2017) att insyn och kunskap om sina kollegors arbeten skulle kunna åtgärda potentiella maktstrukturer mellan olika professioner. Bowen och Nhans (2021) framför att samtliga professioner vill ha mer kunskap om den andra myndighetens arbete, för att reducera missförstånd och förbättra samverkan mellan polis- och åklagarmyndighet och socialtjänst. Denna önskan och ambition är något vi läser av från fler av våra intervjupersoner. I intervjun med polisen berättar hen att de innan pandemin haft möten via Barnahus där samtliga parter medverkande, och fick presentera sig själva, sitt sätt att tänka och arbeta. Att samordnarna kallar till samråd vars syfte inte är ett ärende, utan endast att förbättra insynen mellan samverkansparterna kan därmed ses som en potentiell lösning för att minska missförstånd och konflikter.

6.2.2 Olika lagstiftningar

Genom intervjuerna märker vi skillnad i kännedomen om professionernas arbetsuppgifter och deras mandat. Parterna vet således vad professionerna gör, men det finns sämre kunskap om hur och när professionerna väl får agera. En återkommande kritik som uppkom vid intervjuerna var ifrågasättandet av hur socialtjänsten hanterar sekretess. Vissa socialtjänster och socialsekreterare uppges ha en kultur av att hålla på sin information om barnet och barnets situation, med motiveringen att sekretessen inte tillåter delgivande. Åklagare, polis och samordnare har uttryckt att detta kan bli ett problem i samverkan och under pågående utredningar. De menar att denna sekretess är något som socialsekreterarna borde kunna "rucka lite på":

Just om vi tar socialtjänsten så kan det variera väldigt, en del känner sig väldigt låsta utav sekretessen och känner att de inte kan prata med oss knappt alls - Polis

... ibland uppfattar jag att vissa socialsekreterare inte riktigt har koll på sekretessbestämmelserna... och det är ju ibland att samrådet blir ganska ineffektivt om man inte kan prata öppet med varandra för tanken är ju att man ska kunna samråda för att få till det så bra som möjligt och då hålla tillbaka på information, det är inte bra... -
Åklagare

Professionerna uttalar sig om att det finns brister i kunskapen om varandras lagstiftningar och därmed brister i kunskap om var gränserna mellan varandras arbetsuppgifter går. Trots att professioner uttrycker att det finns okunskap om varandras mandat och lagstiftningar så ifrågasätts, i detta fall av åklagaren och polis, socialsekreterarens utövande av sitt arbete. Legitimiteten som Brante (2014) beskriver, bygger på att samtliga professioner som titulerar sig med en yrkestitel besitter samma kunskap och kompetens. I citatet från polisen framkommer att hen upplever att socialsekreterare hanterar sekretessbestämmelserna olika, och i citatet från åklagaren framkommer att hen upplever en osäkerhet från socialsekreterarna gällande sekretessen. Det varierande utförandet av arbetet, sekretessen, kan enligt Brante leda till ett minskat förtroende för den enade yrkeskåren och därmed lägre legitimitet. Den minskande legitimiteten leder till att det blir lättare att ifrågasätta dennes utförande (Brante 2014).

6.3 Inflytande

I studien har intervjupersonerna delade åsikter om det finns någon auktoritetsskillnad mellan professionerna och om någon profession ifrågasätts mer eller mindre. Nedan beskriver en samordnare hur socialtjänsten måste ta mer ansvar i att hävda sig:

Det kanske är lite socialtjänstens egna bekymmer också, att man har en liten offerkofta på sig, men det är ens eget ansvar att ta plats. Att hävda sin profession, att hävda att man är viktig, för det gör ju alla andra. -

Samordnare Soc 1

Socialtjänsten har lite att jobba med där faktiskt. Man behöver bli duktigare på att vara stolt över det man gör. -

Samordnare Soc 1

Citaten går att tolka som att socialsekreteraren måste stå på sig för att höras bland yrkesroller som åklagare och polis, vilket i sin tur kan tolkas som att de har mindre inflytande. Det kan även tolkas som en uppmaning till att införskaffa sig ett mer självsäkert framträdande och visa sig stolt över vad man gör. Roll och framträdande (Goffman 2014) handlar om vilken bild av sig själv man vill visa upp i sociala sammanhang. På samma sätt går följande citat att tolka på så vis att åklagaren visar på en starkare auktoritet, jämfört med socialsekreteraren. Detta kan påverka medverkande aktörer i samverkan:

Möjligtvis i början så hade jag mer respekt mot en chefsåklagare än vad jag hade ifall det ringde en socialsekreterare, men när man väl lär känna den där chefsåklagaren inser man det att, ja det är inte så... Det handlar ju litegrann om det här hur man uttrycker sig, hur man är klädd. Kommer det någon som är uppsträckt i dräkt och pärlhalsband och talar väldigt fint, så är det ju klart att man blir lite, det är lätt att bli lite liten då. -

Samordnare Soc 1

Samma samordnare menar att denna obalans mellan olika professioner är något som är svårt att komma ifrån. Auktoritetsskillnader kan enligt Brante (2014) förstås genom kulturella värderingar, där vissa yrken har högre status än andra. Citatet ovan visar på att Samordnare Soc 1 redan från början hade stor respekt för åklagaren, detta kan således kopplas samman med åklagares titel och Brantes (2014) kulturella förklaring. Samordnaren menar att synen och inställningen till varandra är något man i tvärprofessionella verksamheter måste arbeta med ständigt:

...det kan man inte komma ifrån, att det finns hierarkier och det finns kulturer, det finns personer som absolut inte själva tycker att de på något sätt står över någon annan men bara deras yrkestitel gör att de gör det. Att de får en annan pondus eller en annan respekt eller så. Det är något som vi här har fått jobba ganska mycket med. Speciellt i början så hade vi jättemycket diskussioner kring det här hur förhåller vi oss till varandra. Vem ska prata först, lite sådär, vem får prata först, vem sitter på vilken stol? – Samordnare Soc 1

Forsell (2015) beskriver att det i hennes studie framkommit att det finns maktstrukturer inom gruppen på Barnahuset. Hon menar att dessa maktstrukturer inte bara berör professionernas inflytande och samarbete utan även inverkar på de olika förväntningarna på aktuella parter. Goffman (2014) menar att aktörernas yrkesroll påverkar framträdandet och redan innan samverkan sker till viss del har gett en aktör förutsättningar till handling och beteende. Detta är något vi ser genom samordnarens uttalande om att en yrkestitel leder till att man står över en annan, trots att denne inte agerar för att stå högst upp inom en potentiell hierarki.

Utifrån Goffmans begrepp fasad upprätthålls de maktstrukturer Forsell (2015) uppfattar i sin studie, genom gruppens normer om beteende men också saker som klädstil och språkval, vilket vi även uppfattar genom citatet om att åklagarens fasad påverkar hur omgivningen ser och uppfattar personen. En fasad påverkar således personens omgivning och skapar intryck och förväntningar vilket leder till frågan om synen på socialsekreteraren hade förändrats om denne i samverkanssammanhang dök upp ”uppsträckt i dräkt och pärlhalsband och talar väldigt fint”, som Samordnare Soc 1 beskriver påverkar hur hen uppfattar individen.

Forsell (2015, s 29) beskriver hur samtliga poliser kategoriserar och beskriver sig själva som experter vilket ingen av socialsekreterarna gör. Det blir tydligt att det finns vissa sociala roller i denna samverkan, där samtliga aktörer upprätthåller dessa genom sin inställning till sig själva och varandra samt i den sociala interaktionen under samråd. Utifrån Goffmans begrepp team kan man tolka det som att samverkansparterna behåller sina roller, på grund av att de upplevda auktoritetsskillnader mellan polis, åklagare och socialsekreteraren blivit gruppens norm, vilket skulle kunna klargöra varför socialtjänst i samband med samråd har svårt att hävda sig och sin roll. Professionerna agerar därmed som förväntat. Samordnare Soc 1 beskriver vikten av att ständigt arbeta med hur professionerna i samverkan förhåller sig till varandra, då hon liknande Forsell (2015) beskriver att det finns hierarkier och kulturer som påverkar både synen på sin egen roll och sina samverkanspartners. Utifrån begreppet team kan man tolka det aktiva arbetet med synen på sin egen roll och sina samverkanspartners, som Samordnare Soc 1 nämner, som en utmaning. Förväntningar och normer i en grupp är ofta förutsatta och svåra att bryta.

6.3.1 Bristande inflytande

Socialtjänsten är den myndighet som har flest antal professionella kopplat till Barnhuset. Ett av Barnhusen som medverkat i vår studie har ett upptagningsområde med 15 kommuner och därmed lika många socialtjänster kopplade till sig. Socialsekreteraren i vår studie berättade att hennes medverkan i samråd skedde mellan tre och fem gånger om året. Detta är relativt lite jämfört med de mycket färre antalet åklagare som är knutna till ett specifikt Barnahus.

Samordnarna är som nämnt de som deltar vid samtliga möten och fyller funktionen som ordförande. Samverkansparterna beskrivs ofta som jämlika i samråden, men det finns undantag. Utifrån empirin gäller dessa undantag endast socialsekreteraren. Fler av intervjupersonerna som har titeln samordnare nämner hur de ofta hjälper socialsekreterare att bli mer inkluderade i samrådet samt motiverar dem till att ta mer plats. En samordnare berättar om hur de får agera stöttepelare för socialsekreterare, något som aldrig nämns angående de andra professionerna. I citatet nedan beskriver en samordnare ett av tillvägagångssätten de har för att styrka socialsekreteraren i samråden:

Ibland blir vi dem som tar på oss rollen av att vara de som ställer lite dumma frågor. Alltså vi vet att det här är en helt ny socialsekreterare och det är första samrådet man är med på, man kanske inte har handlagt de här ärenden så många gånger innan. Så märker man att här ställs inte frågorna som borde ställas eller man ser att personens ögon blir större och större, då kan vi ställa den dumma frågan... - Samordnare Soc 1

En annan samordnare beskriver hur de i stället har som strategi att uppmuntra socialsekreteraren inför samråden:

Det pratar vi om också. Om det är någon ny socialsekreterare som ska komma och medhöra ett förhör, och kanske få till sig uppgifter: var inte blyg, säg vad du tänker och ta reda på att du har med dig så mycket, ställ frågor du behöver, fråga åklagaren, tex vad är nästa åtgärd nu? Peppa dom lite liksom. – Samordnare Soc 4

En tredje samordnare berättar hur de får driva socialsekreterare framåt i deras arbete och utredning då de emellanåt märker att de känner sig hindrade av åklagare och polisens arbetsprocess. Citat nedan visar på att stundom finns en kultur inom socialtjänst att inte vara i vägen för åklagaren och polisens arbete:

...vissa socialtjänster har liksom sagt de att 'ja, det här blir ju inte bra men vi får väl finna oss i det här', och så har man avvaktat i fyra veckor innan man har gått in kanske och gjort något för barnet. Där har vi fått jobba lite och gått in för att pusha för socialtjänsten... – Samordnare Soc 1

Baranhus har som syfte att sätta barnens behov i centrum, barnets skydd beskrivs därmed som den viktigaste processen. Om barnet på något sätt skulle vara i fara, så är det skydd genom exempelvis LVU-omhändertagande som ska prioriteras. Trots detta tyder nästa citat på hur socialsekreteraren inte känner sig helt trygg i sin yrkesroll och inte står på sig inför de andra professionerna:

Åklagare och poliser kan ju ofta vara väldigt raka och tydliga, vad är det som gäller liksom så. Jag upplever ibland att socionomerna kan va lite mer att, åh man ska inte trampa någon på tårna och det är ju väldigt mycket så, att ta hänsyn till varandra. – Samordnare Soc 2

I samtliga citat ovan under rubriken bristande inflytande framstår socialsekreteraren, som även benämns som socionomen, som tveksam i sitt arbete parallellt med brottsutredningen. Detta kan bero på att socialsekreterarna blir osäkra på hur de ska fortgå sitt arbete utan att påverka brottsutredningen negativt. Av samordnarna beskrivs socialsekreterarna ha en kultur av att inte trampa någon på tårna, vilket gör att de ibland hämmar sig sitt eget arbete. Johansson (2011) nämner i sin artikel att socialsekreteraren är den som ändrar mest på sina arbetsuppgifter i ärendena som är kopplade till Barnahus. I ett av citaten så beskriver samordnaren just detta, att de vill komma i gång med sin sociala utredning för barnets skydd, men väljer att aktivt ibland dröja på grund av polisens och åklagarens önskemål. Polisen och åklagaren har genom sina distinkta arbetsbeskrivningar möjlighet att vara raka och tydliga. Socialsekreterarens mer diffusa arbetsprocess kan vara orsak till att socialsekreteraren ändrar sina arbetsuppgifter i större utsträckning. Mellan yrkesrollerna finns att döma en auktoritetsskillnad, men utifrån materialet tar sig denna skillnad inte sig uttryck i att åklagare och polis aktivt tar mer plats, utan snarare i att socialtjänst hejdar och omprioriterar sin arbetsprocess.

Goffmans begrepp team, om sammanhållning och att anta en roll för att teamet ska fungera tillfredsställande, blir än en gång tydligt när samordnare beskriver sig anta en roll för att underlätta för socialsekreteraren. Samverkan på Barnahuset är en tillfällig sammansättning av människor och yrkesroller i olika konstellationer där samtliga deltagande måste agera och ta hänsyn till varandra för att arbetet ska fungera. Samordnarens roll är att se till så att sammansättningen av professorerna och deras samarbete ska gå så bra som möjligt, vilket i detta fall leder till att de tar sig an att ställa, enligt citat, "de dumma frågorna".

Bowen och Nhans (2021) artikel beskriver hur socialsekreterare blir lärda att

inte trampa Polis- och Åklagarmyndigheten på tårna och med det så lär sig socialsekreteraren att deras arbetsuppgifter kommer i andra hand, vilket även framkommer i vår empiri.

6.4 Samverkan- individbaserat?

Respekt, ödmjukhet och kommunikation är tre ord som återges av flera intervjupersoner som grundläggande för en fungerande samverkan mellan professionerna. Något individer som arbetar i tvärprofessionella verksamheter inte kommer ifrån, som flera intervjupersoner också nämner, är att mer eller mindre fungerande samarbeten beror på personlighet, snarare än profession. Personbundna egenskaper som förmågan att lyssna, vara ödmjuk gentemot kollegors åsikter samt att kommunicera sina egna åsikter är attribut som beskrivs leda till ett lyckat samarbete. Citaten nedan visar en samordnares beskrivning av vad som gynnar samt missgynnar samverkan:

...Samverka, det är personbundet också. Och det blir mycket lättare när man känner varandra och har ansikten på varandra, och där som samordnare kan man ju jobba lite mer eller mindre lite hur man tycker, för knyta ihop personer med varandra och underlätta dom här personliga kontakten. – Samordnare Soc 1

... Det klart att det finns ju personer som är mer eller mindre duktiga på att samverka, alla kan inte... eller så är det. (...) man måste ha förmågan att lyssna in andra, att ta in andras åsikter och perspektiv. Man kan inte liksom bara köra sitt eget race bara, då blir det svårt. – Samordnare Soc 1

De personbundna egenskaper som i vissa fall beskrivs som orsak till att samverkan fungerar på ett mindre önskvärt sätt sägs inte vara bundet till specifika professioner. Dock så kan förutsättningarna och arbetsuppgifter kopplade till yrkesrollen stärka eller förminska personliga egenskaper. Om det är arbetet som formar individen eller en viss individ som väljer ett visst yrke är svårt att svara på, men i intervjumaterialet framkommer det att olika yrkesroller ofta har skilda karaktärsdrag. Nedan beskriver en samordnare de tre professionerna vi intervjuat:

Åklagare och poliser kan ju ofta vara väldigt raka och tydliga, vad är det som gäller liksom så. Jag upplever ibland att socionomerna kan vara lite mer att åh, man ska inte trampa någon på tårna och det är ju väldigt mycket så, visa hänsyn till varandra. Liksom ett annat sätt än hos åklagare och polisen, där är ju saker mycket mer svart eller vitt. - Samordnare Soc 2

Det krävs därmed kanske mer från en person med en yrkestitel med lägre legitimitet att visa framfötter, för att bli hörd. Enligt Goffman (2014) kan en yrkestitel påverka hur man framställer sin fasad. Etablerade yrkesroller har enligt Goffman en viss förväntan på sitt framträdande vare sig individen önskat detta eller inte. Framträdande kan kopplas till Forsells (2015) diskussion om hur maktstrukturer inte endast berör professionens handlingsutrymme utan även förväntningarna denne har på sig.

I Forsells (2015) artikel fanns en splittring av upplevda hierarkier beroende av var i den upplevda hierarkin man befann sig. Socialtjänsten var den grupp som upplevde en hierarkisk ordning samt att de stod långt nere i den. Vårt material belyser ingen tydlig obalans gällande auktoritet men det finns ett återkommande mönster att samordnaren vill stärka socialsekreterarens roll i samråden. Samordnaren, som ser dynamiken mellan de samverkande professionerna, ser en vikt i att stärka och motivera socialtjänstens företrädare för att denne ska ta sin plats bland åklagare och polis. Detta trots att det framkommer i majoriteten av intervjuerna att socialsekreterare genomför sitt arbete på ett klanderfritt sätt och att samtliga professioner deltar jämlikt i samråden. Detta blir en indikator på att det inte behöver vara professionen som kräver extra stöd, utan individen.

7. Sammanfattande diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka socialtjänstens inflytande i samverkan med polis och åklagare i den tvärprofessionella verksamheten Barnahus. Idén uppkom då vi under utbildningen utvecklat en farhåga att inte kunna ta plats, göra vår röst hörd och förändra saker i framtida yrkesliv. Intervjuerna med ovannämnda professioner har gett oss en bild av hur framtida arbetsplatser som blivande socionomer kan se ut.

Studiens första frågeställning lyfter fram hur de samverkande professionerna ser på sin egen samt de andra aktörernas roll. Det vi direkt kan se vara en svaghet i vår studie är fördelningen av respondenter. Då vi bara har en socialsekreterare, en åklagare och en polis i vår studie är underlaget för hur dessa beskriver sin egen roll bristande. Fler respondenter med samma yrkestitel hade möjligen kunnat ge en mer nyanserad bild av hur dessa beskriver sin roll, samt gett oss en bättre uppfattning av socialsekreterarens inflytande. Materialet består främst av samordnares beskrivningar och erfarenheter, vilket vi dock ser har varit en fördel då samordnaren är den som ser samtliga deltagandes yrkesroller, legitimitet och inflytande då denne ständigt närvarar.

Vår studie visar på hur viktig samordnarens roll inom Barnahus är och hur

denne underlättar samverkan på flera vis. Att det finns en samordnare i tvärprofessionella verksamheter, vars uppgift bland annat är att fördela ordet under samråd, ser vi som en fördel i samverkan. Tidigare forskning gav oss en uppfattning om att det finns professioner som tar mer företräde än andra, vilket samordnaren kan motarbeta. En slutsats vi kommit fram till är att samverkan mellan professionerna inom Barnahus hade varit mer konfliktfylld om det inte vore för samordnaren, som arbetar som en slags medlare och tolkare sinsemellan deltagande aktörer. Vi ser således att samordnaren blir ett verktyg för att minska auktoritetsskillnader mellan professioner.

Studiens första frågeställning angående hur professionerna beskriver sina egna och sina samverkanspartners roller besvaras på olika sätt. Under arbetet med intervjuerna framkommer att samtliga deltagande anser att allas roll är lika viktig i samverkan. Å andra sidan nämns det flertalet gånger att socialsekreteraren måste bli bättre på att ta plats och att de behöver bli peppade till att göra sin röst hörd. Polis och åklagare beskrivs som raka och tydliga, och deras plats i samverkan upplevs mer givna och tydliga. Åklagarens uttalande om sin egen roll kan nästan uppfattas som ursäktande, då hen verkar medveten om att hens yrkestitel ger hen en viss auktoritet.

I studiens andra frågeställning synliggörs vad som gynnar samverkan mellan olika professioner och vad som upplevs som problematiskt. De viktigaste reflektionerna är enligt oss att samverkan är något som kräver en öppenhet och en positiv inställning från samtliga parter. Att följa olika lagstiftningar, exempelvis olika sekretessregler, är något som kan försvåra samarbetet, men kunskap om den andres part underlättar. Insyn i varandras arbetsuppgifter verkar minska konflikter och ifrågasättande av andras arbete. Under intervjuerna fick vi kunskap om att det inte är samma företrädare för respektive myndighet vid varje samråd, utan att det flera gånger är en helt ny uppsättning av personer. Att få insikt i hur en annan profession arbetar är något som beskrivs kunna ta tid, och blir därmed en utmaning då det är en hög personalomsättning på till exempel socialsekreterare. Vidare leder detta till att vid samråd är det ofta nya individer med olika egenskaper vars arbete kräver samarbete, vilket igen belyser vikten av öppenhet och en positiv inställning.

Den tredje frågeställningen hade bland annat som syfte att belysa potentiella legitimitet- och auktoritetsskillnader mellan polis, åklagare och socialsekreterare inom samverkan i Barnahus. Hierarkier hävdas inte finnas enligt våra respondenter men det är åklagaren som tar det slutgiltiga beslutet angående om det finns underlag för att ett barnförhör ska hållas eller inte. Åklagarens arbetsuppgifter är inget någon motsätter sig, för att kunna motsätta sig hans beslut förväntas en del kunskap och argument för alternativa åtgärder. Detta

nämns även i intervjuerna. Därmed har åklagaren en mycket stark legitimitet. Den juridiska processen framstår ofta som det mest centrala då Barnhusets arbete kretsar kring en polisanmälan om misstänkt brott. Johansson (2011) har i sin studie konstaterat att straffrätten har företräde över socialrätten i Barnhus. Genom tidigare forskning och inhämtning av information om Barnhus arbete hade vi förutfattade meningar om vilka professioner som tar mest plats och har störst handlingsutrymme, men majoriteten av intervjupersonerna beskriver att samtliga professioner deltar jämlikt. Trots detta återges det flera gånger, av Barnhusens samordnare, att de brukar ge nya socialsekreterare en extra "push" för att denne ska ta plats och ställa de frågor hen behöver. Vi tolkar detta som att det finns underliggande legitimitetsskillnader mellan professionerna, som samordnaren arbetar för att motverka, vilket i sin tur underlättar samverkan.

Varför finns det legitimitet- och auktoritetsskillnader mellan polis, åklagare och socialsekreterare? Varför behöver socialsekreteraren en extra push i samverkan med andra professioner? En slutsats vi tar är att socialsekreterarens utbildning handlar mycket om det sociala mötet, och arbetet handlar ofta om ett möte med socialt utsatta människor. Detta kan leda till att en socialsekreterare är mer inlyssnande, vilket i samverkan kan upplevas som försiktig, då denne under sin utbildning och i sitt arbete måste ta hänsyn till många olika perspektiv för att så helhetligt som möjligt hjälpa sin klient. Att se helhetsbilden är således socionomens styrka. Nackdelarna av helhetsperspektivet är att socionomen inte besitter någon expertkunskap i jämförelse med, i vår studie, polis och åklagare. Att vara specialist inom ett område uppfattar vi är något som ger status då det är lättare att bevisa sin kunskap. Helhetsbilden, och det breda perspektivet, verkar inte värdesättas på samma sätt som specialistkunskap. Vi ser ett problem med den låga statusen socialsekreterare har, då de har en så viktig och självklar plats i samverkan, men i nuläget ofta behöver stöttning och/eller anstränga sig för att legitimeras sin roll i samverkan.

Det är svårt att diskutera inflytande och auktoritetsskillnader kopplat till yrkestitel utan att reflektera kring individen bakom professionen. Socionom är en kvinnodominerande yrkestitel, medan polis och åklagare snarare är mansdominerande. Historiskt och i nuläget har män en högre samhällsställning än kvinnor, vilket vi anser kan svara på varför vissa yrkestitlar har en högre status än andra. Samhällets normer skulle även kunna påverka hur och vem som tar plats i en samverkande grupp med olika professioner.

Utifrån studiens resultat anser vi att ett genusperspektiv hade varit intressant att inkludera i vår teori. Då vi resonerar kring professioners roll, legitimitet och inflytande hade det varit värt att beakta att socionom är en kvinnodominerande yrkestitel, medan åklagare och

polis inte är det. Detta är något vi inte nämner i vår studie men något vi i efterhand ser en vikt i att resonera kring, om inflytande och kön är förenat.

Inställningen till socialsekreteraren och socialtjänstens arbete skulle behöva förändras. Vår studie tydliggör att bilden av sig själv och sin roll är betydelsefull när det kommer till hur man utför sitt arbete och hur sin auktoritet förmedlas. En början till att styrka socionomens roll, inte bara i samverkan med andra professioner utan i samhället, kan vara att under socionomutbildningen tydligare motivera samt tydliggöra socionomens viktiga roll i samhället. Socionomens helhetsperspektiv är således specialistkunskapen de besitter, att alltid se hela bilden, vilket är en bredd och kunskap många andra professioner saknar.

8. Referenser

Ahrne Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen.

I: Ahrne Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB, Stockholm

Agresta, Jacqueline (2006) Job Satisfaction Among School Social Workers: The Role of Interprofessional Relationships and Professional Role Discrepancy. *Journal of Social Service Research*, Vol. 33(1) p. 47-52

Altshuler SJ and Webb JR (2009) 'School social work: increasing the legitimacy of the profession', *Children & Schools*, 31(4), pp. 207–218.

Barnafrid Nationellt kunskapscentrum. (2019). *Slutrapport Utvärdering av barnahus S2018/00212/FST*. Linköping: Linköpings universitet

Bowen, KN & Nhan, J 2021, 'Stakeholder collaboration of a Texas Children's Advocacy Center: An exploratory analysis of relations between law enforcement, Child Protective Services, and the children's advocacy center', *Children and Youth Services Review*, vol. 121

Brante, Thomas (2014) *Den professionella logiken*. Liber: Stockholm

Bryman, Alan (2002) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB, Malmö

Davis, Cindy, Eileen Baldry, Biljana Milosevic & Anne Walsh (2004) 'Defining the Role of the Hospital Social Worker in Australia', *International Social Work*, 47(3), pp. 346–358.

Ek, H., Isaksson, J. 1976 and Eriksson, R. (2017) 'Professioner, makt och samverkan mellan myndigheter: socialtjänstens, skolans och BUP:s arbete med ungdomar som inte går till skolan', *Socialvetenskaplig tidskrift*, 24(1), pp. 59–77

Forsell, Anna (2015) : Utvärdering av Barnahus Skaraborg - Samverkan mellan kommun- och myndighetsgränser. 1-73 Örebro Universitet

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002).
Stockholm: Vetenskapsrådet

Goffman, Erving (2014). *Jaget och maskerna en studie i vardagslivets dramatik*. Lund:
Studentlitteratur AB

Isaksson, Christine (2014) "Skolkuratorers handlingsutrymme- gränser, legitimitet och
jurisdiktion". *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr 1, s. 47-66

Johansson, Susanna. (2011) 'Juridifiering som institutionell förändring. Om mötet mellan
straffrätt och socialrätt vid interorganisatorisk samverkan', *Retfærd: Nordisk juridisk
tidsskrift*, 34:4(135), pp. 38–59

Kjellander Elisabet (2009) Att starta ett barnahus I: Landberg, Åsa *Boken om barnahus*.
Gothia förlag AB, Stockholm

Landberg Åsa (2009) Barnet i fokus- en vision I: Landberg, Åsa *Boken om barnahus*. Gothia
förlag AB, Stockholm

Linköpings universitet (U.D) *Barnafrid*. [<https://liu.se/forskning/barnafrid/natverk>. Hämtat:
2021-04-12]

SFS 2017:900 *Förvaltningslagen*. [<https://lagen.nu/2017:900>. Hämtat:2021-05-12]

SFS 2001:453 *Socialtjänstlagen* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453. Hämtat:
2021-05-19]

Svensson Peter & Göran Ahrne (2011) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt.
I: Ahrne Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB, Stockholm

Rennstam Jens & David Wästerfors (2011) Att analysera kvalitativt material I: Ahrne Göran
& Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB, Stockholm

Rienecker Lotte & Peter Stray Jørgensen (2017) *Att skriva en bra uppsats*. Liber AB,
Stockholm

9. Bilagor

9.1 Informationsbrev 1

Hej!

Vi är två socionomstudenter från Lunds universitet som under vårterminen skriver vår kandidatuppsats.

Syfte med studien är att undersöka socionomens yrkesroll i barnahus från olika perspektiv. Målet med studien är att skapa en uppfattning kring socionomen som företräder socialtjänst i barnahus, kring dennes arbetsuppgifter, legitimitet och andras yrkesprofessionellas inställning till socionomens roll.

Vi önskar därför intervjua dels några som företräder den juridiska delen i barnahus, som polis eller åklagare, dels några socionomer som företräder socialtjänsten. Vi önskar dessutom intervjua dig som är samordnare på barnahus

Intervjuerna kommer ske digitalt på grund av rådande pandemi. Intervjuerna kan genomföras via telefon, zoom eller teams, alternativt annat digitalt forum som passar. Det är upp till varje enskild individ att välja vad de känner sig mest bekväm med. Intervjuerna uppskattas ta cirka 60 minuter.

Intervjuerna är helt anonymiserade och vi kommer endast uppge intervjupersonens profession/yrkesroll kopplat till barnahus i vår uppsats. Intervjumaterialet kommer förvaras på en plats endast vi har tillgång till och materialet kommer endast att användas till vårt uppsatsskrivande. Samtligt material kommer att förstöras efter vår uppsats blivit godkänd. Uppsatsen kommer publiceras på Lunds universitets databas för uppsatser samt skickas till samtliga respondenter när den är godkänd, om så önskas.

Medverkan sker helt frivilligt och går att avbryta när som helst utan att anledning behöver uppges. Vi önskar att intervjuerna spelas in för transkribering, om någon inte vill bli inspelad men ändå önskar delta i studien så går det bra.

På grund av tidspress kontaktar vi fler barnahus för att hitta respondenter, vilket kan leda till att alla som vill delta inte får det. Vi vore otroligt tacksamma om du som samordnare skulle kunna fråga några av dessa yrkesverksamma vi efterfrågar om de är intresserade av att medverka i vår studie. Ni får gärna återkomma och höra av er till oss så snart som möjligt. Vi återkopplar inom en vecka.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Ella Viklund & Elin Öberg

Kontaktuppgifter:

oberg.elin95@gmail.com /072 52 61 169

Handledare:

Maria Bergendal Arvidsson

maria.bergendal_arvidsson@soch.lu.se

9.2 Informationsbrev 2

Hej!

Vi är två socionomstudenter från Lunds universitet som under vårterminen skriver vår kandidatuppsats.

Syfte med studien är att undersöka socionomens yrkesroll i barnahus från olika perspektiv. Målet med studien är att skapa en uppfattning kring socionomen som företräder socialtjänst i barnahus, kring dennes arbetsuppgifter, legitimitet och andras yrkesprofessionellas inställning till socionomens roll.

Vi önskar därför intervjua dels några som företräder den juridiska delen i barnahus, som polis eller åklagare, dels socionomer som företräder socialtjänsten.

Intervjuerna kommer ske digitalt på grund av rådande pandemi. Intervjuerna kan genomföras via telefon, zoom eller alternativt annat digitalt forum som passar. Det är upp till varje enskild individ att välja vad de känner sig mest bekväm med. Intervjuerna uppskattas ta cirka 60 minuter.

Intervjuerna är helt anonymiserade och vi kommer endast uppge intervjupersonens profession/yrkesroll kopplat till barnahus i vår uppsats. Intervjumaterialet kommer förvaras på en plats endast vi har tillgång till och materialet kommer endast att användas till vårt uppsatsskrivande. Samtligt material kommer att förstöras efter vår uppsats blivit godkänd. Uppsatsen kommer publiceras på Lunds universitets databas för uppsatser samt skickas till samtliga respondenter när den är godkänd, om så önskas.

Medverkan sker helt frivilligt och går att avbryta när som helst utan att anledning behöver uppges. Vi önskar att intervjuerna spelas in för transkribering, om någon inte vill bli inspelad men ändå önskar delta i studien så går det bra.

Vi vore otroligt tacksamma om du som förste socialsekreterare skulle kunna fråga någon av dina medarbetare, som arbetar med denna samverkan, om de vill delta i vår studie. Ni får gärna återkomma och höra av er till oss så snart som möjligt.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Ella Viklund & Elin Öberg

Kontaktuppgifter:

oberg.elin95@gmail.com /072 52 61 169

Handledare:

Maria Bergendal Arvidsson

maria.bergendal_arvidsson@soch.lu.se

9.3 Intervjuguide

Syfte:

Syftet med denna studie är att studera hur socionomens yrkesroll uppfattas i en tvärprofessionell verksamhet utifrån de samverkande professionerna i Barnahus

Bakgrundsfrågor/Yrkesroll

- Berätta kort om dig själv och din yrkestitel
- Berätta om din utbildning och tidigare arbetserfarenhet? (Har du erfarenhet av samarbete med andra myndigheter på tidigare arbetsplats? Hur upplevde du detta?)
- Vad är dina främsta uppgifter på Barnahus?
- Kan du berätta hur en typisk ärendegång ser ut?
- Vilka samarbetar du närmast med under denna ärendegång?

Samverkan

- Vad anser du är viktigt för ett fungerande samarbete med andra myndigheter?
- Vad är något som kan påverka samverkan negativt? Ge gärna exempel om du har några.
- Vad lär du dig av professionerna du samverkar med?
- Vet du vad de andra professionerna har för arbetsuppgifter samt vet de andra professionerna vad dina arbetsuppgifter?
- Har du blivit tilldelad uppgifter som inte är inom ditt område, eller blivit fråntagen uppgifter som är inom ditt område? Ge gärna exempel.
- Fördelar och nackdelar med samarbete/samverkan med andra myndigheter? (Finns det något exempel på när det gått snett/konflikter uppstått samt när något gått extra bra?)

Inflytande:

- Hur uppfattar du socionomens roll på Barnahus? (Vad anser du att socionomen främst bidrar med?)
- När vänder du dig till socionom/annan profession? / När vänder sig andra till dig/din profession? Ge gärna exempel.
- Hur påverkas din yrkesroll och hur du handlar i ärenden, av de andra myndigheterna? Negativt/positivt?
- Hur ser du på de andra professionernas handlingsutrymme? (Väger någons röst mer eller mindre? Vilken? Vad beror det på?)

- Hur ser du på din yrkesroll? (Är du stolt över din yrkesroll?)
- Vad för kunskap hade du velat ha mer av som du tror hade gynnat ditt arbete på barnahus?
(Till exempel från annan yrkesroll/myndighet?)
- Finns det någon kunskap du anser brister inom de andra myndigheter? Vad/vilken, i så fall?

